

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.4.6>
УДК 332

Павло Андрійович ЛЯШЕНКО

к.е.н., м.н.с., Інститут економіко-правових досліджень ім. В.К. Мамутова НАН України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6455-6831>
e-mail: paaaaaaul13@gmail.com

Михайлов Васильович ПЛЕТНЬОВ

к.т.н., доцент, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8482-9419>
e-mail: mikhailvpletnev@gmail.com

Вікторія Володимирівна ВАХЛАКОВА

к.е.н., доцент, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4991-9996>
e-mail: vaxlakovavvv@gmail.com

КОГЕРЕНТНІСТЬ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ: НАУКОВА ГІПОТЕЗА

У статті обґрунтовано наукову гіпотезу стосовно доцільності досліджень з метою розроблення науково-прикладних підходів та методичного інструментарію для оцінювання впливу повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури у територіальних громадах на місцевий економічний розвиток. Сформовано план досліджень, який має три логічно-пов'язаних підтеми. Визначено структуру (терміни та завдання) досліджень. За результатами досліджень має бути здійснено розроблення пропозицій з подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури у східних регіонах України.

Ключові слова: когерентність, місцевий економічний розвиток, повоєнне відновлення, соціально-економічна інфраструктура, наукова гіпотеза, оцінка

ВСТУП

Актуальність обраної теми наукового дослідження обумовлює наявністю чинного Плану відновлення України [1], а також Плану пріоритетних дій Уряду на 2023 р., в яких питанню повоєнного відновлення інфраструктури України приділено багато уваги. У Візії повоєнного відродження України [2], яку підготовлено Відділенням економіки Національної академії наук (НАН) України також зроблено наголос на важливості повоєнного відновлення інфраструктури. Це зумовлено тим, що за даними Світового банку у звіті «Швидка оцінка шкоди та потреб в Україні» (Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment – RDNA2), в якому досліджено завдану шкоду, встановлено, що збитки та потреби відновлення України, спричинені повномасштабним вторгненням росії, за підсумками першого року війни становить 135 млрд дол., а завдані збитки – близько 290 млрд дол. [3]. Потреба на відновлення загалом становить 411 млрд дол. У пріоритеті – відбудова критичної інфраструктури, житла та важливих соціальних і транспортних об'єктів та інших видів інфраструктури.

План відновлення України містить національні програми, серед яких: «Відновлення та модернізація житла та інфраструктури регіонів» і «Відновлення та модернізація соціальної інфраструктури», які включають проекти на 150-250 млрд дол. і 35 млрд дол. відповідно [1].

Візія відділення економіки НАН України повоєнного відродження України також передбачає розбудову критичної інфраструктури, а також червоні лінії у розвитку інфраструктури, яких неможна перетинати [3].

План пріоритетних дій Уряду на 2023 р. містить систему заходів з повоєнного вдоволення критичної та соціально-економічної інфраструктури, серед яких: забезпечення створення та впровадження Єдиної циф-

рової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови інфраструктури з метою забезпечення уніфікованого підходу до управління процесом відбудови інфраструктури України; забезпечення безперебійного функціонування мережі доріг, покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг загального користування державного значення; відновлення залізничної інфраструктури; розширення залізничної інфраструктури у напрямку держав-членів ЄС; відновлення пошкоджених/зруйнованих об'єктів інфраструктури; забезпечення реалізації проекту «Програма з відновлення України»; забезпечення розподілу коштів між місцевими бюджетами з метою реалізації проектів, спрямованих на фінансування відновлення соціальної інфраструктури регіонів, що постраждали внаслідок збройної агресії (на контрольованих Україною територіях), а також проектів для регіонів, що зазнали найбільшого навантаження через значну кількість внутрішньо переміщених осіб; створення безпечної інфраструктури на прилеглий до шкіл території; створення умов для розвитку цифрової економіки, що сприятиме залученню інвестицій, розбудові цифрової інфраструктури та створенню додаткових робочих місць; створення необхідних умов для прискорення відновлення зруйнованої цифрової інфраструктури та побудови нових об'єктів цифрової інфраструктури для забезпечення доступу громадян до мобільного зв'язку та Інтернету; покращення дорожньої інфраструктури; сприяння підвищенню енергетичної незалежності України завдяки розвитку ринку біоенергетичних технологій та необхідної інфраструктури; реалізація пріоритетних інфраструктурних проектів, які не входять в перелік об'єктів критичної інфраструктури [4].

Вищевказані аргументи обумовлюють необхідність наукових досліджень за обраною темою, в рамках якої

науковці мають встановити когерентність (cohaerens – «що знаходяться у зв'язку») та вплив повоєнного відновлення виробничої, соціальної, транспортної інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток. Місцевий економічний розвиток – це постійна синергія дій бізнесу, влади, суспільства, метою якої є покращення якості життя громади шляхом ефективного використання економічного потенціалу. Тому аналіз та оцінювання впливу відновленої соціально-економічної інфраструктури на місцевий економічний розвиток дозволить сформулювати для органів влади різних рівнів науково обґрунтовані пропозиції щодо подальшої розбудови інфраструктури на Сході України з метою ефективного використання економічного потенціалу.

МЕТА роботи – обґрунтування наукової гіпотези стосовно доцільності досліджень з метою розроблення науково-прикладних підходів та методичного інструментарію з оцінювання впливу повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток і розроблення пропозицій з подальшої її розбудови у східних регіонах України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У подальших наукових дослідженнях має бути застосовано положення регіональної економіки та місцевого економічного розвитку, теорії просторового розвитку, методи картографічного, факторного, матричного, компаративного, статистичного аналізу та підходи (комплексний, системний, структурно-логічний, процесний) та інші методичні інструменти.

РЕЗУЛЬТАТИ

Раніше проблематика впливу повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток досліджувалась у контексті відбудови економіки Сходу країни після бойових дій у Донецькій і Луганській областях у 2014 р. Суттєвий вклад у дослідження та активізацію місцевого економічного розвитку шляхом розбудови інфраструктури зробило багато науковців та вчених, серед яких Національний

інститут стратегічних досліджень, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, інститути НАН України (Відділення економіки), зокрема ДУ «Інститут економіко-правових досліджень ім. В.К. Мамутова НАН України». Однак у цих напрацюваннях враховано попередні наслідки війн через невизначеність обсягів руйнувань та знищень інфраструктури в Україні, які з'явилися після повномасштабного нападу росії у 2022 р. Тому проблематику когерентності місцевого економічного розвитку та повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури у сучасних умовах не досліджено глибоко, що обумовлює важливість запропонованої наукової гіпотези.

Колектив науковців ДУ «Інститут економіко-правових досліджень ім. В.К. Мамутова НАН України» має солідний запас теоретичних та прикладних напрацювань з питань розбудови економіки східних регіонів України [5-7]. Фахівцями Луганської філії ДУ «Інститут економіко-правових досліджень ім. В.К. Мамутова НАН України» підготовлено низку публікацій з проблем розвитку інфраструктури на Сході України в межах НДР 3.1.10.48 «Інфраструктурне забезпечення активізації міжрегіонального співробітництва в Україні» (2014-2016 рр.) [8-13]. Спираючись на наявний науковий доробок та напрацювання інших вчених та практиків фахівці Луганської філії ДУ «Інститут економіко-правових досліджень ім. В.К. Мамутова НАН України» зможуть якісно виконати заплановану наукову роботу.

План наукових досліджень має містити три логічно пов'язаних підтеми:

1. Теоретичні та методичні аспекти оцінки когерентності місцевого економічного розвитку та регіональної інфраструктури.
2. Оцінювання впливу повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток.
3. Пропозиції з подальшої повоєнної розбудови соціально-економічної інфраструктури у східних регіонах України.

Дослідження мають проводитися за наступним підтемами та завданнями, які подані у табл. 1.

Таблиця 1 – Структура (термін та завдання) наукових досліджень

Термін	Завдання
Підтема “а” Теоретичні та методичні аспекти оцінювання когерентності місцевого економічного розвитку та регіональної інфраструктури.	
2024 р. III кв.	Підготовка програми-методики дослідження. Узагальнення теоретичних та методичних аспектів оцінювання когерентності місцевого економічного розвитку та регіональної інфраструктури.
2024 р. IV кв.	
Підтема “б” Оцінювання впливу повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток.	
2025 р. I кв.	Проаналізувати стан регіональної інфраструктури (транспортної, соціальної, виробничої) на сході України та результати реалізації інфраструктурних проєктів в територіальних громадах контексті повоєнного відновлення.
2025 р. II кв.	
2025 р. III кв.	
2025 р. IV кв.	Обґрунтувати науково-прикладний підхід до визначення комплексу показників для оцінювання впливу відновлення соціально-економічної інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток. Оцінити вплив відновлення соціально-економічної інфраструктури в територіальних громадах на сході України на місцевий економічний розвиток.
Підтема “в” Пропозиції подальшої повоєнної розбудови соціально-економічної інфраструктури в східних регіонах України	
2026 р. I кв.	Розробити методичні рекомендації з оцінювання впливу повоєнного відновлення інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток.
2026 р. II кв.	
2026 р. III кв.	Сформулювати пропозиції подальшої повоєнної розбудови соціально-економічної інфраструктури в східних регіонах України.
2026 р. IV кв.	

Соціальна та економічна значущість наукових досліджень за темою «Когерентність місцевого економічного розвитку і повоєнного відновлення інфраструктури (на прикладі східних регіонів України)» полягає у встановленні впливу повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури на місцевий економічний розвиток. Ефективність місцевого економічного розвитку безсумнівно залежить від активного відновлення соціальної (некритичної) інфраструктури (приватних медичних закладів, шкіл, громадського харчування, культури, підприємств культурно-побутового обслуговування, СТО, сміття перероблення тощо), а підготовка та імплементація пропозиції з подальшої розбудови інфраструктури в громадах східних регіонів України сприятиме підвищенню рівня якості життя населення.

Розроблений методичний інструментарій з оцінювання впливу повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток та пропозиції з подальшої повоєнної розбудови інфраструктури у східних регіонах України може бути використано Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України, обласними військовими адміністраціями східних регіонів України, органами місцевого самоврядування, територіальними громадами, Державним

агентством відновлення та розвитку інфраструктури України у поточній діяльності враховуючи їх функціонал.

ВИСНОВКИ

За результатами опрацювань обґрунтовано наукову гіпотезу стосовно доцільності досліджень з метою розроблення науково-прикладних підходів та методичного інструментарію з оцінювання впливу повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток. Проведений моніторинг сучасних наукових напрацювань з розбудови інфраструктури на Сході України дав змогу сформулювати план наукових досліджень, який має три логічно-пов'язаних підтеми, та визначити структуру (терміни та завдання) подальших наукових досліджень. За результатами досліджень має бути здійснено розроблення методичних рекомендацій з оцінювання впливу повоєнного відновлення соціально-економічної інфраструктури в територіальних громадах на місцевий економічний розвиток та пропозиції з подальшої розбудови соціально-економічної інфраструктури у східних регіонах України. Запропоновані наукові дослідження має бути здійснено відразу після перемоги України.

Список використаних джерел

1. Плани відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua>
2. Матеріали наукової доповіді академіка Елли Лібанової (Відділення економіки НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України) на засіданні Президії НАН України 14 грудня 2022 року. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9717>
3. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 - February 2023. Washington, D.C.: World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/P1801740d1177f03c0ab180057556615497>
4. Закон України «Про критичну інфраструктуру». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>
5. Економіко-правові засоби стимулюючого впливу на розвиток Донбасу: монографія / під заг. ред. В.А. Устименка. – Київ, 2019. 236 с.
6. Досвід об'єднання територіальних громад на Сході України: економіко-правові аспекти: колективна монографія / за наук. ред. В.А. Устименка та І.В. Заблодської. Київ, 2018. 210 с.
7. Економіко-правове забезпечення відновлення сфери життєдіяльності міста на постконфліктних територіях: монографія / під заг. ред. чл.-кор. НАН України В.А. Устименка. Київ, 2021. 248 с.
8. Ustyenko V., Pashyna N., Sieriebriak K., Hrechana S., Zablodska D. Conceptual content of infrastructural support for the development of post-conflict territories of Luhansk region in the war conflict and pandemic conditions. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021. 43(1). pp. 66–76.
9. Інфраструктурне забезпечення розвитку транспортної системи регіону: монографія / І.В. Заблодська та ін. Северодонецьк, 2016. 193 с.
10. Zablodska I., Melnykova O., Romakhova O. Karielin S. Territorial Dimension for Sustainable Development of Infrastructure Enterprises: Information and Administrative Component. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021. Vol. 43. No. 3. pp. 354-362.
11. Рогозян Ю.С. Карта-схема регіональної інфраструктури (на прикладі Луганського регіону). *Ефективна економіка*. 2016. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5564&p=1>
12. Vasilchuk N., Kuzmenko E. Market infrastructure as an integral element of infrastructure system. *European Reforms Bulletin*. 2015. № 3. pp. 25-28.
13. Boychenko E. Hrechana S. Monitoring as a tool for modernization infrastructure interregional cooperation. *European Reforms Bulletin*. 2016. № 2. pp. 6-11.
14. Плетньов М.В., Кузьменко О.М. Концептуальні аспекти державної цільової програми Відновлення та розбудова миру в східних регіонах України. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2015. № 6. С.117-123.

References

1. Plans for the recovery of Ukraine. URL: <https://recovery.gov.ua> (in Ukrainian).
2. Materials of a scientific report by Academician Ella Libanova (Department of Economics of the National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Demography and Social Research named after M. V. Ptukha of the National Academy of Sciences of Ukraine) at the meeting of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine on December 14, 2022. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9717> (in Ukrainian).
3. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 - February 2023. Washington, D.C.: World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/P1801740d1177f03c0ab180057556615497>

4. Law of Ukraine "On Critical Infrastructure" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text> (in Ukrainian).
5. Economic and legal means of stimulating influence on the development of Donbas: monograph / ed. V.A. Ustyomenko. Kyiv, 2019. 236 p. (in Ukrainian).
6. The experience of uniting territorial communities in the East of Ukraine: economic and legal aspects: collective monograph / ed. V.A. Ustyomenko, I.V. Zablodska Kyiv, 2018. 210 p. (in Ukrainian).
7. Economic and legal support for the restoration of the life sphere of the city in the post-conflict territories: monograph / ed. V.A. Ustyomenko. Kyiv, 2021. 248 p. (in Ukrainian).
8. Ustyomenko V., Pashyna N., Sieriebriak K., Hrechana S., Zablodska D. Conceptual content of infrastructural support for the development of post-conflict territories of Luhansk region in the war conflict and pandemic conditions. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021. 43(1). pp. 66–76.
9. Infrastructural support for the development of the transport system of the region: monograph / I.V. Zablodska et al. Sievierodonetsk, 2016. 193 p. (in Ukrainian).
10. Zablodska I., Melnykova O., Romakhova O. Karielin S. Territorial Dimension for Sustainable Development of Infrastructure Enterprises: Information and Administrative Component. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021. Vol. 43. No. 3. pp. 354-362.
11. Rohozian Yu.S. Map-scheme of regional infrastructure (on the example of Luhansk region). *Efficient economy*. 2016. No. 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5564&p=1> (in Ukrainian).
12. Vasilchuk N., Kuzmenko E. Market infrastructure as an integral element of infrastructure system. *European Reforms Bulletin*. 2015. № 3. pp. 25-28.
13. Boychenko E. Hrechana S. Monitoring as a tool for modernization infrastructure interregional cooperation. *European Reforms Bulletin*. 2016. № 2. pp. 6-11.
14. Plietnov M.V., Kuzmenko O.M. Conceptual aspects of the state target program Restoration and development of peace in the eastern regions of Ukraine. *Bulletin of the Volodymyr Dahl Eastern Ukrainian National University*. 2015. No. 6. pp. 117-123. (in Ukrainian).

Pavlo LIASHENKO

PhD in Economics, Junior Researcher, V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine'

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6455-6831>

e-mail: paaaaaaaaul13@gmail.com

Mykhailov PLIETNOV

PhD in Engineering, Associate Professor, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8482-9419>

e-mail: mikhailvpletnev@gmail.com

Viktoriia VAKHLAKOVA

PhD in Economics, Associate Professor, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4991-9996>

e-mail: vaxlakovavvv@gmail.com

COHERENCE OF LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT AND POST-WAR RECONSTRUCTION OF INFRASTRUCTURE: SCIENTIFIC HYPOTHESIS

The paper substantiates a scientific hypothesis regarding the expediency of conducting research on the topic "Coherence of local economic development and post-war reconstruction of infrastructure", within which scientific-applied approaches and methodological tools should be developed to assess the impact of post-war socio-economic infrastructure reconstruction in territorial communities on local economic development. The conducted monitoring of scientific developments regarding the coherence of local economic development and post-war infrastructure reconstruction made it possible to form a plan of scientific research, which includes three logically related subtopics: theoretical and methodological aspects of assessing the coherence of local economic development and regional infrastructure; assessment of the impact of post-war reconstruction of socio-economic infrastructure in territorial communities on local economic development; proposals for further post-war development of social and economic infrastructure in the eastern regions of Ukraine. Also to determine the structure, terms and tasks of scientific research. The effectiveness of local economic development undoubtedly depends on the active reconstruction of social infrastructure (private medical institutions, schools, public catering, culture, sports, cultural and household service enterprises, waste processing, etc.), and the preparation and implementation of proposals for the further development of infrastructure in the communities of the eastern regions of Ukraine will contribute to the improvement of the quality of life of the population. The developed proposals can be used by the Ministry of Development of Communities, Territories and Infrastructure of Ukraine, regional military administrations of the eastern regions of Ukraine, local self-government bodies, territorial communities, the State Agency for Reconstruction and Development of Infrastructure of Ukraine in the current activities of their functions.

Keywords: coherence, local economic development, post-war reconstruction, socio-economic infrastructure, scientific hypothesis, assessment